

İCRA ve İFLÂS HUKUKU

İHTİYATİ HACİZ

© Bu doküman eğitim amacıyla hazırlanmış ve öğrenciye verilmiştir. İzinsiz çoğaltılması ve satılması halinde gerekli cezaî ve hukukî yollara başvurulacaktır.

İHTİYATİ HACİZ (m. 257-268)

İHTİYATİ HACZİN TANIMI

❑ İhtiyati haciz, para alacaklarına ilişkin mevcut veya müstakbel takibin sonucunun güvence altına alınması için mahkeme kararı ile borçlunun malvarlığına el konulmasını sağlayan geçici bir hukukî korumadır.

➤ İhtiyati haciz bir ihtiyati tedbir değildir

- ✓ İhtiyati hacizle ihtiyati tedbirin konusu, şartları ve sonuçları birbirinden tamamen farklıdır. Sadece her ikisi de geçici hukuki koruma ana başlığı altında değerlendirilebilir.
- ✓ İhtiyati haciz para alacaklarına ilişkin bir geçici hukuki koruma olup kural olarak İİK'da **(m. 257 vd.)** düzenlenmişken, ihtiyati tedbir para dışındaki mal, hak ve alacaklar için kabul edilmiş geçici hukuki korumadır ve HMK'da düzenlenmiştir **(HMK m. 389 vd.)**.
- ✓ Bu sebeple ihtiyati haciz yerine ihtiyati tedbir veya tersi bir kararın verilmesi tamamen yanlıştır.

➤ **İhtiyatî haciz bir ihtiyatî tedbir değildir**

✓ İhtiyatî tedbirde, çekişmeli ve bu nedenle dava konusu olan şey hakkında önleyici nitelikte tedbir alınır; buna karşılık, ihtiyatî hacizde, alacaklıya henüz kesin haciz isteme yetkisinin (m.78, 37) gelmediği bir dönemde, alacaklının para alacağıının zamanında ödenmesi güvence altına alınır.

✓ İhtiyatî hacizde, ihtiyaten haczedilen mallar üzerinde bir çekişme yoktur ve bu nedenle bu mallar alacaklının açtığı veya yaptığı veya açmayı veya yapmayı düşündüğü bir dava veya icra takibinin konusu değildir. Oysa ihtiyatî tedbirde, üzerine ihtiyatî tedbir konulan mallar, çekişmeli olup, davacının açmış olduğu veya ilerde açmayı düşündüğü bir davanın konusudur.

✓ İhtiyatî hacizde, alacaklı davasında veya icra takibinde haklı çıkarsa (ihtiyatî haciz kesin hacze dönüşürse), üzerine ihtiyatî haciz konulmuş olan mal icra dairesi tarafından satılır ve bedeli ile alacaklının alacağı ödenir. Oysa ihtiyatî tedbirde, davacı davayı kazanırsa, üzerine ihtiyatî tedbir konulmuş olan mal aynen davacıya verilir.

İHTİYATİ HACZİN ŞARTLARI

İhtiyati Hacze Esas Alacak Olmalıdır **(m. 257, I)**

- Alacak para alacağı olmalıdır.
- Alacak kural olarak rehinle teminat altına alınmamış olmalıdır. Önce rehne başvuru zorunluluğunun istisnaları burada da geçerlidir.

İhtiyati Haciz Sebebi Bulunmalıdır

- Muaccel alacaklarda maddi hukukun aradığı şartlar dışında bir şart aranmaz.
- Muaccel olmayan alacaklarda **m. 257, II**'deki şartların varlığı aranır.
- Özel hükümlerle kabul edilen hallerde özel şartlar aranır. Örneğin, konkordato tasdikinin reddinde **m. 301, II**, tasarrufun iptali davasında **m. 281**.

İHTİYATİ HACİZ YARGILAMASI

- *İhtiyati haciz bir dava değildir.*
- Tarafları, talepte bulunan alacaklı, karşı taraf borçludur.
- Görevli ve yetkili mahkeme konusunda genel hükümler uygulanır **(m. 258, I, m. 50)**. Bir dava açılmışsa, ancak davanın görüldüğü mahkemeden ihtiyati haciz talep edilebilir.
- İhtiyati haciz yargılamasını bir davadaki yargılamadan ayıran temel iki özellik bulunmaktadır. Bunlar:
 - Hâkim, karşı tarafın dinlenmesinin ihtiyati haczin amacını bertaraf edeceğini düşünüyorsa, *karşı taraf-borçluyu dinlemeden* de ihtiyati hacze karar verebilir **(m. 258, II)**.
 - İhtiyati haciz talep eden alacaklı, alacağını ve ihtiyati haciz sebeplerini ispat etmelidir. Ancak burada tam ispat aranmayıp *yaklaşık ispatla* yetinilecektir **(m. 258, I)**.

İHTİYATİ HACİZ KARARI

İhtiyati Haciz Talebinin Kabulü

İhtiyati haciz şartlarının varlığı halinde talep kabul edilir.

- Kararın içeriğinde nelerin bulunması gerektiği **m. 260**'da belirtilmiştir.
- Bu karara karşı belirli şartların varlığı halinde itiraz yoluna başvurulabilir (**m. 265**).

İhtiyati Haciz Talebinin Reddi

İhtiyati haciz şartlarının mevcut olmadığı anlaşılırsa talep reddedilir. Bu karar üzerine alacaklı karara karşı kanun yoluna başvurabilir (**m. 258, III**).

İhtiyati Haczin Kabulü Halinde Alacaklının Teminat Göstermesi (**m. 259**)

Alacaklı, haksız ihtiyati haciz sebebiyle doğabilecek zararlar için teminat gösterir.

- Alacak ilama dayanıyorsa teminat alınmaz.
- Alacak ilâm niteliğinde belgeye dayanıyorsa teminat alınıp alınmayacağını mahkeme takdir eder.
- Yukarıdaki durumlar dışında (özel hüküm yoksa) teminat alınmalıdır.

İHTİYATİ HACZİN İCRASI

- ❑ *Süresi ve ilgili İD → m. 261, I*
- ❑ *Nasıl icra edileceği → m. 261, II*
- ❑ *Hacze karşı şikâyet → m. 261, III*
- ❑ *İhtiyati haciz tutanağı ve tebliği → m. 262*
- ❑ *İhtiyaten haczedilen şeylerin teminat karşılığı borçlu veya üçüncü kişiye bırakılması → m. 263*
- ❑ *İhtiyati haciz satış hakkı vermez → m. 108*
- ❑ *Geçici iştirak hakkı → İhtiyati haciz konduktan sonra, ancak henüz kesin hacze dönüşmeden önce, ihtiyaten haczedilen mallar üzerine, kesin haciz sahibi başka bir alacaklı, kesin haciz koydurursa, bu durumda daha önce ihtiyati haciz koyduran alacaklı, 100. maddedeki şartlar çerçevesinde ikinci alacaklının koydurduğu kesin hacze kendiliğinden ve geçici olarak iştirak edebilir. Rehinden önce ihtiyati veya icrai haciz bulunması halinde kamu alacakları dahil hiçbir haciz rehinden önceki hacze iştirak edemez (m. 268, I). İhtiyati haciz bunun dışında bir rüçhan hakkı vermez; ancak ihtiyati haciz masrafları satış tutarından öncelikle alınır (m. 268, II, III).*

İHTİYATİ HACİZ KARARININ KALDIRILMASI

İHTİYATİ HACZİ TAMAMLAYAN MERASİM

□ Borçluya karşı dava açmadan veya takip yapmadan önce ihtiyati haciz kararı almış ve borçlunun mallarına haciz koydurmuş olan alacaklı, **yedi gün** içerisinde borçluya karşı takip talebinde bulunmalı veya dava açmalıdır. Bu süre, alacaklı ihtiyati haczin icrası sırasında hazır bulunuyor ise haczin icrasından, hazır bulunmuyor ise, ihtiyati haciz tutanağının kendisine tebliğinden itibaren işlemeye başlar **(m. 264, I)**.

□ İhtiyati haciz kararından sonra, süresinde dava açılması veya takip yapılması da yeterli değildir. Ayrıca 264. maddede belirtilen işlemlerin de süresinde yapılması gerekir.

□ Alacaklının kanunda belirtilen sürelerle uymaması durumunda ihtiyati haciz, kendiliğinden hükümsüz hâle gelir ve ilgililer isterse gerekli yerlere bildirilir **(m. 264, IV)**. Alacaklı, kanunda belirtilen sürede dava açar veya takip yapar ya da kanunda belirtilen sürelerde gerekli yollara başvurursa, dava veya takibin sonuna kadar ihtiyati haciz devam eder ve dava veya takipler sonunda alacaklı haklı çıkarsa, ihtiyati haciz kesinleşir ve hacizli malların satışı istenebilir **(m. 264, V)**.

İHTİYATİ HACİZDEN KAYNAKLANAN TAZMİNAT DAVASI

➤ İhtiyati haciz koyduran alacaklı, haksız çıkarsa, borçlunun ve üçüncü kişilerin haksız ihtiyati hacizden kaynaklanan zararlarını tazmin etmek zorundadır ve bunun için teminat gösterilmesi gerekir **(m. 259; m. 260/5)**.

➤ Zararlarını tazmin ettirmek isteyen borçlu veya üçüncü kişi, alacaklıya karşı bir tazminat davası açmalıdır. Bu tazminat davası genel mahkemelerde, genel hükümlere göre açılır ve genel olarak bir tazminat davasına ilişkin yargılama özelliklerini gösterir. Ancak, bu davanın ihtiyati haciz kararını veren mahkemede de görülmesi mümkündür **(m. 259, IV)**.

➤ Dava iki yıllık ve herhalde on yıllık zamanaşımına tâbidir **(TBK m. 72)**.

➤ Davacı borçlu veya üçüncü kişi davayı kazanırsa, lehlerine olan tazminatı öncelikle alacaklının yatırdığı teminattan alırlar.